

Povzetki stališč posveta »Zemlja-naše bogastvo ali breme?« Forum 21, Ljubljana, 26. januarja 2010

1. Najboljša kmetijska zemljišča predstavljajo za kmetijstvo proizvodno sredstvo najvišje vrednosti, ki v pogojih trajnostnega razvoja povečuje konkurenčnost kmetijske proizvodnje in možnosti prilagajanja njegove strukture trgu in klimatskim spremembam. Zato zmanjševanje najboljših kmetijskih zemljišč ogroža prehransko varnost in večnamensko funkcijo kmetijstva.
2. Nujen je zasuk od dosedanje negativne prakse poseganja na kmetijska zemljišča in zmanjševanja njihovega obsega. Potrebna bo vrsta zakonodajnih in operativnih ukrepov, pa tudi izobraževalnih in miselnih, da bi država Slovenija uveljavila paradigmo vzdržnosti na ekonomskem in socialnem ter na prostorskem oz. okoljskem področju. V ta namen mora preveriti, ali so gospodarski razvojni cilji v skladu z racionalno rabo zemljišč in ob tem dati poseben pomen kmetijskemu gospodarstvu.
3. Predpisi morajo opredeliti merila načrtovanja namenske rabe prostora na regionalni in lokalni ravni tako, da bo zagotovljeno dolgoročno varstvo najboljših kmetijskih zemljišč, tudi pred kratkoročnimi interesi kapitala. V tem smislu je potrebno dopolniti in spremeniti ne le kmetijsko zakonodajo, temveč tudi zakonodajo o prostorskem načrtovanju in varstvu okolja z vsemi ustreznimi podzakonskimi akti. Poseben pomen kmetijskih zemljišč mora biti ključen kriterij v izbiri med alternativami rabe prostora.
4. Veljati morajo zelo stroga skupna merila za izjeme pri posegih na najboljša kmetijska zemljišča. Ministrstvo za okolje in prostor ter Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano naj ob sodelovanju z ostalimi sektorji sprejmeta potrebne predpise, ki bodo za spremembo namembnosti kmetijskih zemljišč uveljavljali plačilo odškodnine, ki naj se uporablja namensko za izboljšanje samooskrbe s hrano v Sloveniji. Še posebej, ker slednje postaja vse bolj eno osrednjih strateških vprašanj. Pri odločitvah, katera zemljišča lahko spremenijo namembnost, pa je v procesu nastajanja prostorsko planskih dokumentov na različnih ravneh načrtovanja potrebno omogočiti odločilnejšo vlogo kmetijski stroki.
5. Namensko zbrana sredstva od odškodnin za spremembo namembnosti kmetijskih zemljišč naj bodo uporabljena za preurejanje podeželskega prostora in ureditev ter sanacijo kulturne krajine. Pristop naj omogoči razvoj in nova delovna mesta na podeželju (turizem, šport in rekreacija). Zemljiške operacije, izvedene v skladu s sonaravnimi metodami urejanja podeželskega prostora, naj bodo tudi instrument za zadovoljevanje interesa ljudi na podeželju (preselitev utesnjenih kmetij, ureditev poti, vodnogospodarski ukrepi – zadrževanje vod in namakanje).
6. Zemljišča za izgradnjo infrastrukture in nove zazidalne površine je možno pridobiti tudi iz gozdnih površin. Pri odločitvah, kateri deli gozda lahko spremenijo namembnost in kolikšne površine, mora kot pomemben dejavnik načrtovanja prostorskega razvoja na ravni države in lokalnih skupnosti aktivno sodelovati gozdarska stroka.
7. Za stanovanjske in obrtne potrebe posameznih sredin naj se v večji meri uporabijo degradirane površine, s čimer bi pripomogli k hitrejšemu oživljanju opustelih mestnih in vaških območij.
8. Zemlje, ki je nastajala vse od zadnje poledenitve /več deset tisočletij/, ne smemo več žrtvovati za namene, ki prinašajo kratkoročni dobiček posameznim gospodarskim subjektom in ne predstavljajo dolgoročnega izboljšanja življenjskih pogojev na podeželju. Naš cilj mora biti izboljšati prehransko bilanco in zmanjšati odvisnost od uvoza ter s tem večji nadzor nad kakovostjo lastne hrane. Tudi iz tega razloga moramo preprečiti zmanjševanje obsega kmetijski zemljišč.
9. Kraški svet, ki pokriva več kot 40 % Slovenije, je eden najbolj občutljivih ekosistemov. Zato morajo biti kriteriji kmetijske in druge rabe prostora na tem območju strogo določeni s kakovostnim prostorskim načrtovanjem in ustreznimi kontrolnimi mehanizmi.

10. V primeru, da bodo lokalne skupnosti v navezi s kapitalom še naprej tako nasilno posegale na najboljša kmetijska zemljišča zaradi širitve dejavnosti in naselij, naj državni zbor sprejme začasni moratorij pred posegi na kmetijska zemljišča najboljše kategorije.

Forum 21 je neprofitna ustanova civilne družbe, ki želi s skupnimi premišljanji o trajnejših družbenih procesih doma, v Evropski uniji in v globaliziranem svetu prispevati k osnovam za kompetentno izbiro dolgoročnih razvojnih usmeritev na Slovenskem in v mednarodnem prostoru. Pri svojem delu se opira na svobodomiselnost duhovno in kulturno tradicijo, ki spoštuje raznolikost nazorov, političnih pogledov, veroizpovedi in narodnosti na slovenskih tleh.

www.forum21.si